

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

13. An furiosus possit ad pias causas testari? Sed difficultas est, quando constat habuisse dilucida interualla, & non constat, an actus executus fuerit tempore sanæ, vel insanæ mentis? Et quid de ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76413)

RESOL. XIII.

*An furiosus possit ad pias causas testari?
Sed diffinitus est quando constat habuisse dilucida inter-
ualla, & non constat, an actus executus fuerit tempore
sanæ, vel infanæ mentis?
Et quid de agro delirante, vel dilucida interualla ha-
bente, qui casus frequentior est? Ex p. 7. tract. 6. Ref. 13.
alias 11.*

§. 1. Non posse furiosum ad piam causam testari testatur Gratius de success. §. 1. testam. q. 17. n. 3. Iohannes Clarus, lib. 3. recepi. sentent. §. testam. quasi. 6. Ferdinandus Valquius de success. creat. §. 22. numer. 5. & de success. p. 9. §. 1. n. 9. Hermannus Vulteius cons. 29. num. 54. 201. Sichelardus ad rubr. Cod. qui testamenta fac. poss. n. 21. Titius tract. de priu. l. pia caus. priu. 79. §. Sed si primam. Aded vt testamentum furiosi non valeat, licet tempore conditi testamenti dilucida interualla habuerit, modo tamen ante eius perfectionem & abso- lutionem furor superuenierit, Gratius de success. §. Te- sta. 16. n. 4.

2. Sed difficultas est, quando constat habuisse dilu- cida interualla, & non constat an actus executus fuerit tempore sanæ, vel infanæ mentis: Henricus l. 1. 1. de matr. cap. 4. num. 3 dicit præsumi factum tempore sanæ mentis. Ipse tamen Sanchez, cum aliis dicit præsumi tempore furoris, pro quo adducit Molin. di. 7. di. 136. qui tamen id vere non dicit, nec loquitur de eo, de quo constat habuisse interualla, an præsumatur aliquid egisse tempore interualli, vel amentia, sed loquitur de eo, de quo constat fuisse amentem, & dubitatur, an habuerit interuallum, & dicit præsumi non habuisse, qui est casus multò diuersus, vt constat.

3. Verùm sapientissimus Cardinalis de Lugo de iust. tom. 2. disp. 24. sect. 4. n. 63. existimat in primis si ex ipsius actus qualitate, & bona, ac recta ordinatione ostendatur à sui compote factus esse, vel si longo interuallo post, furiosus factus sit, præsumi sana mente factum, vt in vtroque casu concedit etiam ipse Sanchez, cum aliis, quos affert; deinde loquendo de ægroto delirante, qui casus frequentior est, quando de valore Testamenti controuertitur, communiter, loquendo, Notarius, & testes, qui de Testamento testantur, testificari etiam possunt, an in aliis materiis tunc temporis sanam mentem ægrotus ostenderet, & eorum dictis standum erit. Si verò de hoc non constet, videndum est, an tempore magis vicino antecesserit, vel conuerserit delirare, ex hoc enim colligitur status illius temporis qualis fuerit, nam si immediatè ante delirabat, non præsumitur tunc mutatus nisi probetur mutatio. Si verò immediatè antea sanam mentem habebat, non præsumitur etiam mutatus ad delirium nisi probetur. Quod idem cum proportione dicendum erit de eo, qui etiam bene valens dilucida habebat interualla. Quando verò nec de tempore proximo, aut statu illius constaret, sed ex abrupto vocasset ad testamentum suum faciendum ille, qui aliquando sanam, aliquando infanam mentem habebat, videndum erit an post vltimum tempus, quo delirium, vel furorem durasse constat intercesserit aliquod tempus sanæ mentis, ante Testamentum factum, & similiter post Testamentum intercesserit tempus aliquod ante tempus postterius, quo delirium, vel furorem fuisse postea constat, quo tempore intermedio, licet non immediato sana mens fuerit, & tunc omnis probandi furorem incumbet ei, qui illum asserit fuisse tempore testamenti, cum nullus furor probetur in tempore intermedio fuisse, sed potius sana mens, quoad aliquam eius partem. Si denique

Tom. VI.

non constet de tempore vicino, nec de intermedio qualem statum habuerit sed de furore, vel delirio in tempore distanti tali distantia, intra quam contrarios solebat habere actus, & aliunde constet hominem illum solitum aliquando delirare, vel insanire, aliquando sui compotem esse, credo præsumendum eum statum, quem maiori ex parte temporis habere solebat, vt si maiori ex parte deliraret, vel insaniret, præsumatur tunc talis fuisse, si verò è contra maiori ex parte erat sui compos; hic etiam status præsumendus: ea enim præsumi debent, quæ frequentius, & maiori ex parte eueniunt, & aduersarius debet coniecturis contrarium probare. Si verò æquali parte temporis vterque status durare solebat, præsumendum putato pro valore actus, tum quia pro actus valore communiter præsumi solet; tum quia ipsemet actus sine errore factus affert iudicium secum sanæ mentis aded vt si totum Testamentum ab ipso Testatore aliis non suggerentibus diceretur, non sufficeret maiori tempore vtrumque durare solitum delirium, vel furorem ad hanc præsumptionem sperandam. Quando verò aliis interrogantibus testator responderet, hoc ipsum bene, & sine errore respondere, videtur esse iudicium sanæ mentis, sufficiens ad faciendum in causa pari meliorem causam pro valore Testamenti. Et hæc omnia docet Eminentissimus Dominus meus Cardinalis de Lugo, ubi supra.

RESOL. XIV.

*An cæcus possit condere testamentum.
Et an in codicillis cæci seruanda sit eadem solemnitas
quæ seruatur in testamento cæci?
Et qui est dicendum, si ad pias causas testatur? Ex p. 5.
tr. 6. Ref. 26.*

§. 1. Respondeo affirmatiuè, cum conditionibus <sup>Sup hoc in-
fra Ref. 38.
§. 1. & vlt.</sup> tamen appositis in l. hac consultißima C. de testam. & idè primò requiruntur septem testes. Secundò requiritur tabellio. Tertio testes rogati esse debent, & ipse debet dicere testator coram ipsis, quòd ad hoc sunt vocati. Quarto requiritur quòd exprimat haredis nomen. Quintò quòd vno eo lemque tempore & contextu fiat. Sextò Tabellio se debet subscribere, & testes, imò signare tenentur omnes scripturam testamenti. Septimò, requiritur quòd institutio haredis præcedat legata. Octauò quòd si Tabellio non adsit, octauus adhibeatur testis. Denum quòd testamentum cæci semper sit nuncupatum, non tamen in scriptis, & ita docet Valquez opus. de testam. cap. 1. §. 5. n. 32. cui adde Sanchez in opus. tom. 2. lib. 4. c. 1. dub. 4. Spino de testam. glos. 7. rubricas. Seraphinum 10. 1. dec. 966 & alios.

2. Sed non definam hinc apponere verba Gasparis Pegada in limer cæca, de lib. & posthum. part. 1. cap. 1. §. 3. vbi sic ait. Iustinianus in titulo Insitit. quibus non est permillum facere testamentum, §. cæcus cæcum, ibi, connumerat inter alias personas, quibus non licet facere testamentum, non vt ipse testamentum facere non possit, nam cæco semper licitum fuisse testamentum facere, colligitur ex Paulo lib. 3. senemiarum tit. 4. §. cæcus, & non inuenitur in iure prohibitus, quamobrem censetur admissus, argum. text. in l. 1. ff. de testib. ostendit latè Menchaca questionum illustrium. c. 103. num. 9. Sed ibi de testamento cæci facit mentionem Iustinianus, quoniam eius testimonium maiorem exigè solemnitatem ordinariã, & hoc satis significat text. in d. §. cæcus, relatis ad text. in l. hac consultißima C. qui testamenta facere possunt. nam licet nimia subtilitas in aliorum testamentis requiratur, & iustus numerus testium, ne quid admittatur falsitatis, l. fin.

K x 3 vers.